

**Verbindt Fictie? Het Effect van het Lezen van Fictie op Cognitieve Empathie in een
Gepolariseerde Samenleving**

Jasmijn Hoogland

Studentnummer: s3762939

Afdeling Psychologie, Rijksuniversiteit Groningen

PSB3A-BT15: Bachelor These

Supervisor: dr. Namkje Koudenburg

Tweede beoordelaar: prof. dr. Arie Dijkstra

In samenwerking met: Rozemarijn van Staveren, Esmée Holvast, Mai Tenhunen,

Fabiënne Crone en Cynthia Zeimet

15 januari 2024

DE EFFECTEN VAN HET LEZEN VAN FICTIE OP EMPATHIE

Een scriptie is een proeve van bekwaamheid voor studenten. De goedkeuring van de scriptie is het bewijs dat de student over voldoende onderzoeks- en rapportagevaardigheden beschikt om af te studeren, maar biedt geen garantie voor de kwaliteit van het onderzoek en de resultaten van het onderzoek als zodanig, en de scriptie is daarom niet per se geschikt als academische bron om naar te verwijzen. Als u meer wilt weten over het in deze scriptie besproken onderzoek en de daarop gebaseerde publicaties waarnaar u zou kunnen verwijzen, neem dan contact op met de genoemde begeleider.

The Effect of Reading Fiction on Cognitive Empathy in a Polarized Society**Abstract**

In the Netherlands, there is an increasing presence of negative feelings between political opponents, a phenomenon known as affective polarization. Empathy can play a crucial role in enhancing the connection between people with different opinions. Previous research has indicated that reading fiction, due to exposure to diverse perspectives and backgrounds, might contribute to increasing empathic abilities. In this study, we analyzed through questionnaires whether individuals who read fiction more frequently score higher on cognitive empathy towards a participant with a different political stance than those who read fiction less often. The experiment we conducted involved an anonymous online chat conversation between participants with varying political views on the Dutch migration policy ($N = 146$). Our results did not show a significant relationship between reading fiction and cognitive empathy. We conclude that reading fiction does not lead to greater empathic ability following an online conversation with someone of an opposing view. Our findings emphasize the importance of conducting additional research in various contexts to gain more insight into how reading fiction may influence cognitive empathy.

Keywords: affective polarization, empathy, fiction, reading, migration policy, online discussions

Samenvatting

In Nederland is er sprake van toenemende negatieve gevoelens tussen politieke tegenstanders, oftewel affectieve polarisatie. Empathie kan een belangrijke rol spelen in het vergroten van de verbondenheid tussen deze andersdenkenden. Eerder onderzoek heeft uitgewezen dat het lezen van fictie, door blootstelling aan diverse perspectieven en achtergronden, mogelijk kan bijdragen aan het vergroten van het empathisch vermogen. In dit onderzoek analyseerden we aan de hand van vragenlijsten of mensen die vaker fictie lezen, hoger scoren op cognitieve empathie richting een deelnemer met een ander politiek standpunt dan mensen die minder vaak fictie lezen. Het experiment dat we uitvoerden bestond uit het voeren van een anoniem online chatgesprek tussen deelnemers met verschillende politieke standpunten over het Nederlandse migratiebeleid ($N = 146$). Onze resultaten toonden geen significante relatie tussen het lezen van fictie en cognitieve empathie. We concluderen dat het lezen van fictie niet leidt tot een groter empathisch vermogen na het voeren van een online gesprek met een andersdenkende. Onze resultaten benadrukken het belang van uitvoeren van aanvullend onderzoek in diverse contexten om meer inzicht te krijgen in de wijze waarop het lezen van fictie cognitieve empathie kan beïnvloeden.

Trefwoorden: affectieve polarisatie, empathie, fictie, lezen, migratiebeleid, online discussies

Het Effect van het Lezen van Fictie op Cognitieve Empathie in een Gepolariseerde Samenleving

Discussies over thema's zoals vaccineren, de klimaatcrisis en het migratiebeleid zijn tegenwoordig bijna onvermijdelijk, de kloof tussen verschillende groepen in Nederland lijkt steeds groter te worden. Hoewel de algemene perceptie bestaat dat de polarisatie in de samenleving is toegenomen blijkt dit volgens het Sociaal en Cultureel Planbureau in werkelijkheid niet het geval te zijn (Miltenburg et al., 2022). Desondanks heerst de angst dat de tegenstellingen tussen politieke groepen onoverkomelijk zullen worden (Miltenburg et al., 2022). Deze zorgen kunnen leiden tot een toename in affectieve polarisatie, wat gekenmerkt wordt door gevoelens van antipathie tegen politieke tegenstanders, ofwel de 'outgroup' (Dekker, 2022; Wakefield & Wakefield, 2023). Volgens onderzoek van Dekker (2022) is er in Nederlands in de laatste tien jaar een stijging te zien in affectieve polarisatie in Nederland. Affectieve polarisatie kan leiden tot een minder kritische houding ten opzichte van eigen standpunten, het tonen van minder tolerantie tegenover meningen van andersdenkenden (Dekker, 2022), en het vergroten van wantrouwen tussen politieke tegenstanders (Phillips, 2022). Dit kan op zijn beurt het functioneren van de democratie aantasten (Iyengar et al., 2019). In het kader van de toenemende affectieve polarisatie is het essentieel om inzicht te verwerven in manieren waarop de sociale cohesie tussen gepolariseerde groepen kan worden bevorderd.

Empathie kan hierbij zorgen voor verbinding tussen andersdenkenden en kan bijdragen aan het overbruggen van de kloof die door affectieve polarisatie is ontstaan (Batson, 2010; Segal et al., 2017; Taylor, 2023). Het bezitten van empathisch vermogen zorgt voor meer begrip van andermans gedrag en perspectieven (Batson, 2009; Decety & Jackson, 2004). Dit begrip kan leiden tot een sterker gevoel van verbondenheid tussen groepen,

DE EFFECTEN VAN HET LEZEN VAN FICTIE OP EMPATHIE

vergroot de bereidheid tot samenwerking en draagt bovendien bij aan een positievere houding ten opzichte van de outgroup (Batson, 2010; Segal et al., 2017; Taylor, 2023).

Uit verschillende onderzoeken is gebleken dat het lezen van fictie het empathisch vermogen kan vergroten (Dodell-Feder & Tamir, 2018). Het lezen van fictie kan iemands inlevingsvermogen positief beïnvloeden door lezers bloot te stellen aan verschillende personages met diverse achtergronden, ervaringen en perspectieven (Dodell-Feder & Tamir, 2018; Oatley, 2016). Daarnaast nemen mensen die regelmatig fictie lezen meer informatie tot zich wat hun algemene kennisniveau verhoogt en hen beter in staat stelt om na te denken over verschillende perspectieven (Dodell-Feder & Tamir, 2018; Mar & Oatley, 2008).

Het doel van dit onderzoek is om meer inzicht te krijgen in hoe het lezen van fictie bijdraagt aan het verbeteren van wederzijds begrip tussen andersdenkenden in een gepolariseerde samenleving. We richten ons specifiek op de empathische gevoelens jegens andersdenkenden na een online gesprek tussen deze individuen.

Polarisatie in de Samenleving

Polarisatie is het proces waarbij tegenstellingen tussen groepen in de samenleving toenemen (DiMaggio et al., 1996; Koudenburg & Kashima, 2022; McCoy et al., 2018).

Eenzijds kan polarisatie een positieve bijdrage leveren aan de samenleving doordat het de mobilisatie van aanhangers van politieke partijen kan bevorderen waardoor de politieke betrokkenheid wordt vergroot (Abramowitz & Saunders, 2008; McCoy et al., 2018).

Anderzijds bemoeilijkt polarisatie de communicatie tussen groepen, vergemakkelijkt het de verspreiding van onjuiste informatie en vergroot het het risico op radicalisering binnen deze groepen (Jung et al., 2019).

Affectieve polarisatie zorgt ervoor dat mensen steeds vaker een onderscheid maken tussen 'wij' versus 'zij' wanneer ze het hebben over de verschillende groepen in de samenleving (McCoy et al., 2018). Negatieve gevoelens richting de outgroup kunnen

DE EFFECTEN VAN HET LEZEN VAN FICTIE OP EMPATHIE

resulteren in vermijding van mensen met andere politieke opvattingen, wat uiteindelijk kan leiden tot het daadwerkelijk vergroten van polarisatie in de samenleving (Iyengar et al., 2019).

Affectieve polarisatie gaat vaak gepaard met boze gevoelens tussen politieke tegenstanders (Webster et al., 2022), wat een negatieve impact kan hebben op de sociale cohesie tussen deze groepen (Jung et al., 2019; McCoy et al., 2018). Het vergroten van de kloof tussen andersdenkenden kan er daarnaast voor zorgen dat het moeilijker wordt om consensus te bereiken over belangrijke politieke onderwerpen (Jung et al., 2019; McCoy et al., 2018). Bovengenoemde negatieve gevolgen van polarisatie benadrukken het belang van onderzoek naar factoren die verbondenheid tussen groepen kunnen stimuleren.

De Rol van Empathie in een Gepolariseerde Samenleving

Onderzoek heeft uitgewezen dat empathisch vermogen een belangrijke rol speelt in het creëren van verbondenheid tussen groepen, wat een belangrijke factor kan zijn in het verminderen van affectieve polarisatie (Batson, 2010; Taylor, 2023). Empathie wordt gezien als een complex concept met vele componenten (Cuff et al., 2016; Decety & Icks, 2009). Desondanks is de meerderheid van de klinisch psychologen het erover eens dat empathie bestaat uit drie aparte vaardigheden, namelijk het begrijpen van de emoties van anderen, de cognitieve vaardigheid om op basis van intuïtie aan te voelen wat de ander voelt en de vaardigheid om met medeleven te reageren op de emotionele behoeften van de ander (Decety & Jackson, 2004). Batson (2009), constateerde dat alle definities van empathie het overkoepelende proces beschrijven waarin een individu in staat is om de innerlijke toestand van een ander te begrijpen en door sociale en persoonlijke factoren aangespoord wordt om met medeleven te reageren (Segal et al., 2017).

Psychologen onderscheiden vaak twee subcomponenten van empathie: cognitieve empathie en affectieve empathie (Cuff et al., 2016; Davis, 1983). Cognitieve empathie kan

DE EFFECTEN VAN HET LEZEN VAN FICTIE OP EMPATHIE

beknopt worden beschreven als perspectiefneming, wat het vermogen inhoudt om de perspectieven, gevoelens en denkwijze van anderen te *begrijpen* (Cuff et al., 2016).

Affectieve empathie wordt ook wel emotionele empathie genoemd en verwijst naar het vermogen om andermans emoties te begrijpen en te *ervaren* (Cuff et al., 2016; Segal et al., 2017). In dit onderzoek richten we ons op het bevorderen van begrip tussen andersdenkenden, en we focussen ons daarom op het cognitieve aspect van empathie.

Onderzoek heeft aangetoond dat empathie bijdraagt aan positieve interacties tussen groepen doordat het individuen stimuleert tot prosociaal gedrag, positief gedrag dat bedoeld is om anderen te helpen (Eisenberg et al., 1987; Johnston & Glasford, 2018; Yin & Wang, 2023). Uit een studie van Eisenberg en collega's (1987), blijkt ook dat empathie positief samenhangt met coöperatief gedrag, wat zou kunnen leiden tot verbeterde samenwerking tussen groepen.

Empathie in Online Communicatie

Het vermogen om je te kunnen verplaatsen in anderen wordt beïnvloed door *emotional priming* (Hatfield et al., 1993). Emotional priming betreft het automatisch, vaak onbewust spiegelen van andermans gezichtsuitdrukkingen, stemgebruik, en lichaamshouding (Hatfield et al., 1993). Dit spiegelen maakt het mogelijk om emotionele signalen van anderen op te merken en deze emoties over te nemen (Hatfield et al., 1993). Dit proces is essentieel voor het kunnen inleven in andermans beleving en is daarmee van belang voor empathie. (Decety & Icks, 2009; Hatfield et al., 1993).

In de online context waarbinnen ons onderzoek plaatsvond ontbreken veel non-verbale signalen die bij *face-to-face* communicatie wel aanwezig zijn, zoals gezichtsuitdrukkingen, lichaamstaal en intonatie (Roos et al., 2022). Deelnemers van een online gesprek worden daardoor gedwongen om sociale informatie uit geschreven tekst en emoticons te halen, en hun gevoelens en ideeën uit te drukken in geschreven taal (Roos et al.,

DE EFFECTEN VAN HET LEZEN VAN FICTIE OP EMPATHIE

2022; Tidwell & Walther, 2002; Walther, 1996). Om te compenseren voor het gebrek aan non-verbale signalen in online chatgesprekken zijn mensen geneigd om hun boodschap explicieter te formuleren. Dit, en het gebrek aan een directe respons in chatgesprekken, kan ertoe leiden dat mensen hun gesprekspartner in een online discussie als minder sociaal betrokken beschouwen. Mede hierdoor ervaren mensen in online discussies een hogere mate van polarisatie tussen zichzelf en hun gesprekspartner dan dat er daadwerkelijk is (Roos et al., 2020). Het ontbreken van non-verbale communicatie kan het begrijpen van en het inleven in de ander lastig maken (Alvarez, 2021). Het ervaren van empathie richting een andersdenkende kan de gevoelens van ongelijkheid en vijandigheid tijdens gesprekken verminderen (Stephan & Finlay, 1999).

Tijdens online gesprekken is taalbegrip van groot belang in het begrijpen van en inleven in de mentale toestanden van anderen (Bigelow et al., 2021; Tomasello, 2018). Begrip van taal biedt ons een venster naar de wereld van anderen, waarbij we door de interpretatie van andermans woorden inzicht krijgen in hun gevoelens, gedachten en ervaringen (Bigelow et al., 2021; Ebert, 2020).

De Relatie tussen het Lezen van Fictie en Empathie

Taalbegrip kan worden versterkt door middel van het lezen van fictie (Bigelow et al., 2021). Een versterkt taalbegrip bevordert niet alleen effectieve online communicatie, maar vergroot ook de empathie jegens andersdenkenden in een gepolariseerde samenleving (Bigelow et al., 2021). Verschillende onderzoeken hebben aangetoond dat mensen die in het dagelijks leven fictie lezen, hoger scoren op empathie en de *theory of mind* vergeleken met mensen die geen of minder fictie lezen (Dodell-Feder, 2018; Mumper & Gerrig, 2017; Oatley, 2016). De *theory of mind* houdt in dat mensen zich bewust zijn van het feit dat andere individuen hun eigen gedachten en perspectieven hebben (Mitchell & Phillips, 2015; Oatley, 2016). Hoewel empathie en de *theory of mind* twee verschillende concepten zijn, zijn ze wel

DE EFFECTEN VAN HET LEZEN VAN FICTIE OP EMPATHIE

sterk gerelateerd aan elkaar (Zie Cuff et al., 2016; Mitchell & Phillips, 2015; Mumper & Gerrig, 2017; Premack & Woodruff, 1978; Oatley, 2016).

Er zijn verschillende redenen waardoor verondersteld kan worden dat lezen een positieve invloed heeft op je empathisch vermogen.

Allereerst vereist het lezen van fictie dat lezers zich verplaatsen in een personage, waarbij ze het perspectief en de emoties van het karakter in het boek overnemen. Lezen draagt op deze manier bij aan de vaardigheden voor sociale cognitie (Dodell-Feder & Tamir, 2018; Oatley, 2016). Sociale cognitie verwijst naar het begrijpen van anderen en jezelf om effectief te kunnen functioneren in de samenleving, en is nauw verbonden aan empathie (Fiske & Taylor, 2013). Neuroimaging onderzoek toont een overlap tussen de hersengebieden die worden gebruikt voor zowel lezen als sociale cognitie, dit levert bewijs voor de veronderstelling dat bij het lezen van fictie dezelfde processen betrokken zijn als bij de *theory of mind* (Mar, 2011).

Een andere verklaring zou kunnen zijn dat mensen die fictie lezen meer informatie tot zich nemen over culturen, menselijke psychologie, sociale interacties, verschillende gebruiken en andere samenlevingen. Hierdoor beschikken lezers over een breed kennisniveau. Dit stelt hen in staat om na te denken over verschillende perspectieven, wat kan leiden tot een hoger empathisch vermogen dan mensen die niet lezen (Dodell-Feder & Tamir, 2018; Mar & Oatly, 2008).

Onderzoek onder scholieren en studenten heeft aangetoond dat het lezen van, in dit geval Harry Potter boeken, zorgde voor een positievere houding en minder vooroordelen ten opzichte van gestigmatiseerde groepen. In dit onderzoek werden daklozen, ouderen en mensen van verschillende etnische achtergronden als de gestigmatiseerde groepen beschouwd. Dit effect trad op wanneer de lezers zich konden identificeren met het hoofdpersonage uit het boek (Vezzali et al., 2015).

DE EFFECTEN VAN HET LEZEN VAN FICTIE OP EMPATHIE

Daarnaast levert een meta-analyse naar veertien onderzoeken over de samenhang tussen het lezen van fictie en sociaal cognitieve functies bewijs dat fictie lezen sociaal-cognitieve functies zoals het empathisch vermogen verhoogt (Dodell-Feder & Tamir, 2018). Een andere studie heeft eveneens een meta-analyse uitgevoerd naar de invloed van lezen op specifieke sociaal-cognitieve functies, met name de theory of mind en empathie. De resultaten van dit onderzoek bevestigen de positieve invloed van lezen op de theory of mind en empathie (Mumper & Gerrig, 2017). Het is echter van belang om te benoemen dat de effecten van beide onderzoeken statistisch significant waren, maar niet erg groot (Dodell-Feder & Tamir, 2018; Mumper & Gerrig, 2017). Dit benadrukt het belang van aanvullend onderzoek om dit fenomeen grondiger te onderzoeken.

Huidig Onderzoek

Hoewel eerdere onderzoeken (Zie Dodell-Feder & Tamir, 2018) de relatie tussen lezen en empathie hebben onderzocht, is er nog weinig bekend over hoe deze relatie eruit ziet in een gepolariseerde online context. Tegenwoordig vormen online interacties een groot deel van hoe mensen communiceren en discussiëren over politieke en sociale kwesties (Bennett, 2023). Het huidige onderzoek verdiept zich in de relatie tussen lezen en empathie in een online context waarin er sprake is van polarisatie. We richten ons specifiek op de gevoelens van cognitieve empathie na een anoniem online chatgesprek over het Nederlandse migratiebeleid met iemand met een ander politiek standpunt. In Nederland heerst er verdeeldheid rondom het migratiebeleid (Miltenburg et al., 2022), wat heeft geleid tot affectieve polarisatie tussen de aanhangers van verschillende politieke groepen (Albada et al., 2021; Dekker, 2022). Het is aannemelijk dat personen die het met elkaar eens zijn over dit politieke onderwerp zich beter kunnen verplaatsen in de mening van de ander over dit thema dan mensen die het niet met elkaar eens zijn. We verwachten daarom dat het effect van lezen op empathie groter zal zijn tussen andersdenkenden dan tussen gelijkgestemden.

DE EFFECTEN VAN HET LEZEN VAN FICTIE OP EMPATHIE

Hypothese 1. Het lezen van fictie voorspelt cognitieve empathie.

Hypothese 2. In gesprekken met een andersdenkende zal de mate van cognitieve empathie sterker positief voorspeld worden door de mate van fictie lezen, dan in gesprekken met een gelijkgestemde.

Methode

Participanten

We hebben een power-analyse uitgevoerd om de steekproefgrootte te bepalen die nodig is voor het detecteren van een klein tot middelgroot interactie-effect ($f = .09$) met een power van .80%. We onderzochten de toename in R^2 wanneer een moderator wordt toegevoegd aan een regressiemodel dat al twee onafhankelijke variabelen bevat. Om te corrigeren voor de afhankelijkheid tussen deelnemers (deelnemers werden ingedeeld in tweetallen) hebben we het design effect toegepast (Snijders & Bosker, 2011). De originele minimale steekproefgrootte (zonder design effect) was $N = 90$ ($f = .09$, $\alpha = .05$, $power = .80$). Op basis van eerder onderzoek (Koudenburg & Kashima, 2022) is voor het design effect gebruikgemaakt van $\rho = .20$ (conservatief geschatte correlatie tussen metingen), en dit resulteerde in de gecorrigeerde minimale steekproefgrootte van 108 deelnemers. Omdat één van de onderzoeksters zich richt op genderverschillen en ze hiervoor specifieke minimale eisen had aan het aantal mannen en vrouwen in de steekproef, overschrijdt het werkelijke aantal deelnemers het vastgestelde minimum van 108 deelnemers.

Via het Prolific Panel hebben we gebruikgemaakt van een betaalde online steekproef. Ter aanvulling op deze gegevens hebben we ook een (onbetaalde) steekproef verzameld via onze netwerken ($N = 5$, $M_{age} = 34.80$ jaar, $SD = 18.27$, bereik = 20-58, 100% vrouw, 0% man, 0% anders). De totale steekproef bestond uit 146 deelnemers ($M_{age} = 30.54$ jaar, $SD = 10.40$, bereik = 18-71, 42.5% vrouw, 57.5% man, 0% anders). Om deel te mogen nemen aan het onderzoek moesten deelnemers minstens 18 jaar oud zijn en vloeiend Nederlands

DE EFFECTEN VAN HET LEZEN VAN FICTIE OP EMPATHIE

spreken. Van de gehele steekproef had het merendeel van de participanten de Nederlandse nationaliteit (94.5%), acht deelnemers hadden andere nationaliteiten waaronder Azerbeidzjaans, Grieks (2), Indonesisch, Pools, Surinaams en Turks (2). Ook werden deelnemers gevraagd aan te geven op welke politieke partij ze hadden gestemd tijdens de landelijke verkiezingen die in dezelfde week als ons onderzoek plaatsvonden (zie Bijlage A). Naderhand werden deelnemers uitgesloten van het onderzoek indien ze niet hadden deelgenomen aan een gesprek of als het gesprek waar ze aan deelnamen niet relevant was voor het onderzoek. Een gesprek werd als niet relevant geclassificeerd als het enkel bestond uit een begroeting of als er slechts één deelnemer probeerde deel te nemen aan het gesprek. De ruwe data bestond uit 210 deelnemers, waarvan er 64 werden verwijderd. 19 deelnemers werden verwijderd vanwege het niet instemmen met de geïnformeerde toestemming van het onderzoek, en één persoon vulde de verklaring wel in maar voltooide de rest van het onderzoek niet. 17 deelnemers werden verwijderd vanwege het niet voeren van een gesprek, en 25 deelnemers werden verwijderd omdat ze hadden deelgenomen aan een niet relevant gesprek.

Onderzoeksdesign en Procedure

Voor het onderzoek hebben we gebruikgemaakt van een experiment met een *between-subject, multilevel design* waarin participanten in tweetallen ingedeeld werden. Het onderzoek bestond uit de continue variabele ‘leesgedrag’, en een experimentele factor bestaande uit de condities ‘eens’ (waarbij deelnemers hetzelfde standpunt hadden over de stelling, ofwel beide eens of beide oneens) en de conditie ‘oneens’ (waarbij deelnemers van mening verschilden over de stelling). In dit onderzoek diende de eens-conditie als controleconditie. Deelnemers namen online (op een laptop of computer) individueel deel aan het onderzoek via Prolific. Het onderzoek is gemaakt en uitgevoerd in Qualtrics waarbij een Chatplat-chatbox is geïntegreerd in het Qualtrics-platform. Participanten werden eerst

DE EFFECTEN VAN HET LEZEN VAN FICTIE OP EMPATHIE

geïnformeerd over wat er van hen gevraagd werd tijdens hun deelname, het doel van het onderzoek, wie ze konden contacteren voor vragen en hoe hun data verwerkt werd.

Vervolgens werd om hun toestemming gevraagd. De rest van het onderzoek bestond uit drie fasen: een voormeting, een interactieve fase (via de chatbox) en een nameting. In de voormeting werden, naast demografische gegevens (leeftijd, nationaliteit, geslacht) de volgende variabelen gemeten: persoonlijkheidstrekken (extraversie, vriendelijkheid en openheid voor nieuwe ervaringen), leesgedrag. Ook werden deelnemers aan de hand van een 6-punt likertschaal (1 = *volledig mee oneens*, 6 = *volledig mee eens*) gevraagd naar hun mening over het volgende politieke standpunt: “Nederland moet meer vluchtelingen opnemen dan dat het nu doet”. Na het introduceren van deze stelling werden de deelnemers gevraagd naar hun persoonlijke morele overtuigingen met betrekking tot dit standpunt, en werd hen gevraagd in welke mate zij dachten dat er in Nederland verdeeldheid bestond over dit standpunt. Vervolgens kregen deelnemers de instructie (zie Bijlage B) om met een andere toegewezen deelnemer in gesprek te gaan over de hiervoor genoemde stelling. De toewijzing was op basis van aanwezigheid: zodra twee deelnemers op hetzelfde moment aanwezig waren, werden ze gekoppeld. Na een gesprek van 10 minuten gingen de deelnemers verder met het invullen van de vragenlijsten ¹. In de nameting werden, naast de manipulatiechecks, de volgende variabelen gemeten: harmonie, cognitieve empathie, ontvankelijkheid, intenties voor toekomstige gesprekken, negatieve emoties, percepties van polarisatie, kennis, incrementele overtuigingen en affectieve polarisatie.

1

Aanvankelijk instrueerden we de deelnemers om 8 minuten te chatten, maar na ongeveer 20 deelnemers merkten we dat 8 minuten niet voldoende was. Na deze 20 deelnemers hebben we de gesprekken verlengd naar 10 minuten

DE EFFECTEN VAN HET LEZEN VAN FICTIE OP EMPATHIE

De gevoerde gesprekken zijn ingedeeld in één van de twee condities: de ‘eens-conditie’ (ze scoorden beide 1-3, of beide 4-6 op de stelling) en de ‘oneens-conditie’ (één van de twee scoorde 1-3, en de ander 4-6. Uiteindelijk bestond de eens-conditie uit 85 deelnemers en de oneens-conditie uit 61 deelnemers. In de eens-conditie zaten 11 deelnemers (12.9%) die het beide eens waren met de stelling over vluchtelingen en 74 deelnemers (78.1%) die het beide oneens waren met deze stelling.

Het onderzoek is goedgekeurd door de Ethische Commissie van de Ethische Commissie van de Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen (EC-GMW). Het onderzoek nam ongeveer 20 minuten in beslag. Deelnemers die via Prolific deelnamen werden gecompenseerd met 3 GBP credits. Deelnemers die deelnamen via de link die buiten Prolific om verstuurd is, ontvingen geen compensatie.

Metingen

Manipulatiechecks. Er zijn een aantal manipulatiechecks uitgevoerd.

Inschatting partner respons: Deelnemers werden gevraagd om in te schatten in hoeverre hun gesprekspartner het eens of oneens was met de stelling over vluchtelingen (1 = *volledig mee oneens*, 6 = *volledig mee eens*). Dit stelde ons in staat om naderhand te vergelijken of het antwoord van de gesprekspartner op de stelling overeenkwam met de percepties van de andere deelnemer tijdens het gesprek.

Indeling in een tweetal: Om te controleren of alle deelnemers hadden deelgenomen aan een gesprek, werd gevraagd of de deelnemer was ingedeeld met een gesprekspartner en of hun gesprekspartner daadwerkelijk had gereageerd in de chat. Bij een antwoord anders dan “ja” werden deelnemers niet direct uit de data verwijderd maar kon er door de onderzoekers achteraf naar de desbetreffende chat gekeken worden om te beoordelen of de deelnemers(s) wel of niet uitgesloten moesten worden van de data.

DE EFFECTEN VAN HET LEZEN VAN FICTIE OP EMPATHIE

Stelling besproken: Om te controleren of het standpunt over vluchtelingen daadwerkelijk aan bod kwam tijdens de gesprekken, werd aan de deelnemers gevraagd of ze de stelling over vluchtelingen in de chat hadden besproken (*ja* of *nee*). Dit werd tevens handmatig gecontroleerd door de onderzoekers door de chatgesprekken naderhand te analyseren.

Leesgedrag

In dit onderzoek werd leesgedrag bepaald aan de hand van het aantal gelezen fictieboeken en de algemene leesfrequentie van fictieboeken. Om deze aspecten te meten zijn er twee vragen opgenomen in de enquête (Nagel & Verboord, 2012). Het aantal gelezen boeken wordt vastgesteld met de vraag: “Hoeveel boeken (studieboeken/ schoolboeken niet meegerekend) heb je de afgelopen 12 maanden gelezen?”. De antwoordmogelijkheden variëren van "geen", "1-2", "3-6", "7-11", "1-2 per maand", tot "meer dan 2 boeken per maand". De tweede vraag richt zich op het algemene leesgedrag: “Hoe vaak lees je boeken in het algemeen (studieboeken/ schoolboeken niet meegerekend)”. Deelnemers hadden de keuze uit de volgende vijf antwoordopties: “bijna elke dag”, “een paar keer per week”, “een paar keer per maand”, “1 keer of minder dan 1 keer per maand”, “bijna nooit”.

De antwoorden van alle participanten zijn vervolgens omgezet in percentielscores voor beide vragen op een schaal van 1 tot 100 om een gestandaardiseerde vergelijking mogelijk te maken. Om een uitspraak te doen over het algehele leesgedrag van de participant is het gemiddelde berekend van beide percentielscores. Vervolgens hebben we één variabele gecreëerd door de gemiddelden van beide percentielscores te nemen, waarbij een hogere score aangeeft dat iemand meer leest. De betrouwbaarheid van deze gecombineerde schaal is vastgesteld met behulp van de Spearman's brown ($r_{sb} = .88$).

Cognitieve empathie

DE EFFECTEN VAN HET LEZEN VAN FICTIE OP EMPATHIE

Voor het meten van cognitieve empathie hebben we vragen geselecteerd uit een vragenlijst die is ontworpen om empathie jegens een lid van een andere groep te meten (de Vos et al., 2018). De originele vragenlijst bestaat uit acht items waarvan vier vragen betrekking hadden op cognitieve empathie (perspectief nemen). Voor dit onderzoek zijn twee van deze vragen geselecteerd die het relevantst waren voor het huidige onderzoek.

De eerste vraag luidt: “Ik kan me inleven in het standpunt van de persoon waarmee ik zojuist heb gesproken”. En de tweede vraag: “Ik begrijp de mening van mensen zoals die van de persoon met wie ik net gesproken heb volledig”. Beide vragen moesten beantwoord worden op een 7-punt likertschaal die liep van (1 = *Volledig mee oneens* tot 7 = *Volledig mee eens*). Beide items zijn samengevoegd tot één variabele waarbij wederom geldt: een hogere score indiceert een hoger niveau van cognitieve empathie.

De betrouwbaarheid van de schaal voor cognitieve empathie volgens de Spearman brown was $r_{sb} = .88$.

We hebben gecontroleerd voor de assumpties die gelden voor lineaire regressie. Hieruit bleek dat de meeste assumpties niet geschonden zijn (zie Bijlage C). Wel is er een lichte schending van de aanname voor normaliteit te zien voor de variabele ‘empathie’. De Shapiro-Wilk test toonde een p-waarde van .001, wat wijst op een significant resultaat ($W = .76, p < .05$). Dit suggereert dat de residuen niet normaal verdeeld zijn. Om dit nader te onderzoeken hebben we een visuele inspectie gedaan van het Q-Q-plot van de residuen voor de variabele empathie. Hier werd een lichte afwijking van de verwachte lijn aangetoond. Gezien de omvang van onze steekproef ($N = 146$), is het aannemelijk dat de regressieanalyse robuust zal zijn tegen deze lichte schendingen van normaliteit. Daarnaast konden we vanwege de opzet van ons onderzoek (waarin deelnemers in tweetallen een gesprek moesten voeren) niet voldoen aan de aanname voor onafhankelijkheid. Doordat de deelnemers tijdens het onderzoek een gesprek voerden met elkaar, kan het zijn dat hun meningen en antwoorden

DE EFFECTEN VAN HET LEZEN VAN FICTIE OP EMPATHIE

beïnvloed zijn door hun gesprekspartner. Mogelijk hebben deze twee schendingen van de assumpties invloed gehad op onze resultaten. Het is daarom belangrijk dat er voorzichtig omgegaan wordt met de interpretatie van de uitkomsten van dit onderzoek.

Resultaten

We vonden geen significante relatie tussen leesgedrag en cognitieve empathie ($r = .02, p = .787$). Verder bleek dat deelnemers die het met elkaar eens zijn over de stelling gemiddeld iets hoger scoren op empathie dan mensen die het niet met elkaar eens zijn over de stelling (zie Tabel 1).

Tabel 1

Beschrijvende statistieken van de onafhankelijke en de afhankelijke variabele

Conditie		N	Gemiddelde	St. Deviatie
Eens	Empathie	85	6,12	1,00
	Leesgedrag	85	47,82	26,73
Oneens	Empathie	61	5,53	1,53
	Leesgedrag	61	53,03	25,96

Noot. Leesgedrag is uitgedrukt in percentielscores van 1 tot 100. Empathie is weergegeven op een Likertschaal van 1 tot 7

Manipulatiechecks

De frequentietabel toonde aan dat 74.7% van de deelnemers de respons van hun gesprekspartner op de stelling juist hadden ingeschat. Ze hadden hun gesprekspartner correct ingedeeld in ofwel de ‘eens-categorie’ (1 = *volledig mee oneens* tot 3 = *enigszins mee eens*), ofwel de ‘oneens-categorie’ (4 = *enigszins mee eens* tot 6 = *volledig mee eens*). 25.3% van de deelnemers had dit niet juist ingeschat. Daarnaast bleek dat in 28.1% van de gevallen deelnemers het antwoord van hun gesprekspartner precies juist hadden voorspeld, terwijl 71.9% dit niet exact correct had.

DE EFFECTEN VAN HET LEZEN VAN FICTIE OP EMPATHIE

Hypothese 1

Voor het onderzoek is een meervoudige regressieanalyse uitgevoerd met leesgedrag en conditie (*eens* versus *oneens*), en de interactie-variabele tussen leesgedrag en conditie, als voorspellers om de afhankelijke variabele cognitieve empathie te voorspellen. De condities werden door middel van dummy variabelen gecodeerd als 0 = *eens* en 1 = *oneens*.

Uit de analyse blijkt dat er geen significant resultaat is tussen lezen en cognitieve empathie $t(143) = .53, p = .600$. Er kan dus niet worden verondersteld dat leesgedrag de mate van cognitieve empathie voorspelt. Wanneer er naar de samenhang tussen conditie en empathie wordt gekeken is ook geen significant effect te zien $t(134) = -1.15, p = .252$, ook de conditie voorspelt niet de mate cognitieve empathie.

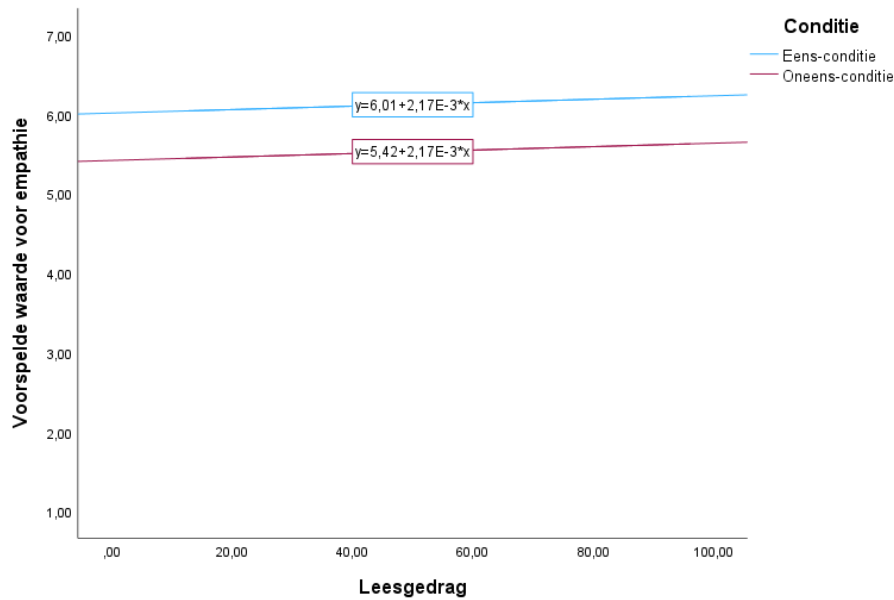
Hypothese 2

We hebben geen significante interactie gevonden van conditie en leesgedrag op cognitieve empathie $t(134) = -.16, p = .874$. In gesprekken met andersdenkenden voorspelt de mate van fictie lezen cognitieve empathie niet sterker dan in gesprekken met gelijkgestemden (zie grafiek 1). Het regressiemodel was statistisch significant, $F(3, 142) = 2.69, p = .049$. R^2 was 0.05, wat weergeeft dat 5 procent van de variantie in empathie verklaard werd door het model.

Grafiek 1

Interactie-effect cognitieve empathie

DE EFFECTEN VAN HET LEZEN VAN FICTIE OP EMPATHIE

Noot. Deze grafiek toont het interactie-effect tussen leesgedrag en empathie.

Discussie

Ons onderzoek onderscheidt zich van eerdere onderzoeken doordat we empathie hebben gemeten binnen een specifieke context, namelijk na een online chatgesprek met iemand met een ander politiek standpunt. Dit is een aanpak die voorheen niet is toegepast in onderzoeken naar de effecten van lezen op empathie.

We vonden geen bewijs voor onze eerste hypothese die stelt dat het lezen van fictie boeken leidt tot meer cognitieve empathie. We vonden ook geen bewijs dat de mate van cognitieve empathie sterker voorspeld werd wanneer deelnemers het niet met elkaar eens waren (Hypothese 2). Deze bevindingen sluiten niet aan bij veel eerdere onderzoeken die stellen dat het lezen van fictie kan bijdragen aan het vergroten van het empathisch vermogen (Zie Dodell-Feder & Tamir, 2018; Mumper & Gerrig, 2017).

Praktische en Theoretische Implicaties van het Onderzoek

Er zijn meerdere mogelijke verklaringen voor het niet vinden van het verwachte effect in ons onderzoek. Eén van deze verklaringen zou kunnen liggen in de methodologische verschillen ten opzichte van eerdere onderzoeken.

DE EFFECTEN VAN HET LEZEN VAN FICTIE OP EMPATHIE

In de meta-analyses van Dodell-Feder & Tamir (2018) en Mumper & Gerrig (2017), worden verschillende onderzoeken aangehaald over het effect van lezen op empathie. Empathie wordt hierin vaak gemeten aan de hand van algemene vragenlijsten zoals de Interpersonal Reactivity Index (Davis 1983). Deze zelfbeoordelingsvragenlijst meet niet direct het empathisch vermogen (Segal et al., 2017), maar wordt desondanks veelvuldig gebruikt in onderzoeken naar empathie (Konrath et al., 2011). Mogelijk maakte het gebruik van dit soort algemene vragenlijsten het makkelijker om een verband te ontdekken tussen lezen en empathie in andere onderzoeken. Een voorbeeld van een vraag uit de Interpersonal Reactivity Index is: ‘Voordat ik iemand bekritiseer, probeer ik me voor te stellen hoe ik me zou voelen als ik in hun schoenen stond’. Hoewel dit soort vragen een indicatie kunnen geven van iemands empathisch vermogen, is het belangrijk om op te merken dat dit niet altijd overeenkomt met hun empathisch vermogen in *real-life* situaties. Bovendien hebben deelnemers de neiging om hun empathisch vermogen te overschatten tijdens het invullen van dergelijke vragenlijsten (Israelashvili et al., 2019).

Ons onderzoek gaat verder dan het enkel toepassen van een algemene vragenlijst en onderzocht empathie binnen een specifieke (online) gepolariseerde context. Het feit dat wij geen effect hebben gevonden in ons onderzoek toont aan dat wat in één context geldt, niet noodzakelijkerwijs kan worden gegeneraliseerd naar andere situaties. Dit inzicht draagt bij aan de wetenschappelijke literatuur door te wijzen op de complexiteit van de relatie tussen lezen en empathie. Het benadrukt de noodzaak om voorzichtig om te gaan met de generaliseerbaarheid van eerdere onderzoeken naar dit effect. Voor een beter begrip van de manier waarop lezen empathie beïnvloedt, is het van belang om aanvullend onderzoek naar dit effect uit te voeren in verschillende situaties. Empathie kan bijvoorbeeld gemeten worden na interacties tussen leden van sterk gepolariseerde groepen. Door onderzoek te doen

DE EFFECTEN VAN HET LEZEN VAN FICTIE OP EMPATHIE

in realistische situaties, in plaats van hypothetische scenario's, kan een vollediger beeld worden gevormd over hoe lezen empathische reacties kan beïnvloeden.

De verklaring die Mitchell (2022) aandraagt voor het ontbreken van significante resultaten in zijn onderzoek naar de invloed van lezen op empathie, kan mogelijk ook van toepassing zijn op ons onderzoek. Mitchell (2022) suggereert dat het gebruik van standaard vragenlijsten ertoe heeft geleid dat onderzoeken zich voornamelijk beperken tot het meten van slechts één aspect van empathie, namelijk de theory of mind.

De theory of mind verwijst naar het *bewustzijn* dat elk individu eigen emoties en perspectieven heeft (Mitchell & Phillips, 2015; Oatley, 2016). Empathie is een uitgebreider concept dat niet alleen het herkennen, maar ook het delen en *begrijpen* van de emoties en gedachten van anderen omvat (Batson, 2009; Decety & Jackson, 2004; Segal et al., 2017). Ondanks dat empathie en de theory of mind van elkaar verschillen worden de termen vaak door elkaar gebruikt (Mitchell, 2022). Bij empathie zijn er diepgaandere cognitieve processen betrokken dan bij de theory of mind (Cuff et al., 2016; Decety & Icks, 2009). Een voorbeeld van zo'n proces is emotional priming, waarbij mensen de emoties van anderen begrijpen en zelfs overnemen (Hatfield et al., 1993). Tijdens het lezen van fictie krijgen lezers vaak door de context en structuur van een verhaal aanwijzingen die helpen bij het herkennen en begrijpen van de emoties en gedachten van personages. Echter, interactie met personages ontbreekt vaak in fictie. Lezers zijn meestal slechts passieve waarnemers van personages in een verhaal zonder de mogelijkheid om direct te reageren of te communiceren.

Dit zou kunnen betekenen dat lezen iemand beter maakt in het waarnemen van emoties en gedachten (theory of mind), maar niet per sé het empathisch vermogen verhoogt (Decety, 2011; Mitchell, 2022). Het is dus mogelijk dat de invloed van het lezen van fictie op empathie beperkter is dan voorheen werd gedacht.

DE EFFECTEN VAN HET LEZEN VAN FICTIE OP EMPATHIE

Onderzoek waarbij deelnemers zich actief moeten inleven in de ander, kan inzicht bieden in of lezen alleen impact heeft op theory of mind, of dat het effect verder reikt en ook empathie beïnvloedt. Een dergelijk onderzoek zou een specifieke benadering vereisen, waarbij empathie niet alleen wordt beoordeeld door zelfrapportage vragenlijsten, maar ook in praktijk situaties, zoals na een dialoog met iemand uit een outgroup.

Ten slotte hebben we ervoor gekozen om deelnemers voorafgaand aan het gesprek over de stelling niet te informeren over de mening van hun gesprekspartner. Deze benadering benadert gesprekken met onbekenden in het echte leven het meest, aangezien je hier vaak ook niet op de hoogte bent van hun politieke standpunten. Deze aanpak kan invloed hebben gehad op onze resultaten. Uit onderzoek is gebleken dat mensen de neiging hebben om te overschatten in hoeverre mensen dezelfde mening delen als zij (Koudenburg et al., 2023). Deze neiging om een verkeerde inschatting te maken kan ertoe hebben geleid dat deelnemers minder gemotiveerd waren om informatie te verkrijgen over de daadwerkelijke mening van hun gesprekspartner (Koudenburg et al., 2014). Opvallend is, dat de gemiddelde empathie score in de conditie waarin mensen het oneens waren met elkaar 5.53 was, wat duidt op een goed inlevingsvermogen in het standpunt van de ander (de Vos et al., 2018). Een mogelijke verklaring hiervoor is dat deelnemers mogelijk ten onrechte dachten dat ze dezelfde mening als hun gesprekspartner deelden, wat het inleven in hun standpunt vergemakkelijkte en dus een hogere score op empathie tot gevolg had. Het onterecht aannemen dat de andere deelnemer dezelfde mening deelde over de stelling kan een reden zijn waarom er geen verschil werd gevonden in het effect van lezen op empathie tussen beide condities.

Voor toekomstig onderzoek kan het nuttig zijn om deelnemers vooraf in te lichten over de standpunten van hun gesprekspartners, om zo een adequaat beeld te schetsen van de maatschappelijke verdeeldheid.

Beperkingen en Aanbevelingen van het Onderzoek

DE EFFECTEN VAN HET LEZEN VAN FICTIE OP EMPATHIE

Een mogelijke beperking van ons onderzoek was de manier waarop de stelling over vluchtelingen geformuleerd was. Door deelnemers in te delen op basis van hun houding tegenover het huidige migratiebeleid hebben we geprobeerd een representatie van een gepolariseerde samenleving na te bootsen. Uit onze waarnemingen bleek echter dat een aanzienlijk deel van de deelnemers het oneens was met de stelling “Nederland zou meer vluchtelingen op moeten nemen dan nu het geval is”. 105 deelnemers waren het oneens met deze stelling, versus 41 deelnemers die het eens waren met de stelling. Deze stelling kan ertoe hebben geleid dat individuen die overwegend positief zijn over het huidige migratiebeleid, maar niet noodzakelijk meer vluchtelingen willen opnemen, in de categorie 'oneens' terechtkwamen. Dit kan hebben bijgedragen aan minder meningsverschillen tussen de categorieën dan oorspronkelijk bedoeld was. Dit resulteerde mogelijk in minder verschillen in empathie tussen de andersdenkenden en de mensen die het met elkaar eens waren. Een alternatieve stelling zoals “Nederland moet minder vluchtelingen opnemen dan het nu doet”, had mogelijk voor een scherpere tweedeling in meningen over dit onderwerp kunnen zorgen. In vervolgonderzoek naar hoe lezen empathie beïnvloedt in een gepolariseerde omgeving, is het belangrijk om na te denken over een stelling die de verdeeldheid in de samenleving accuraat nabootst.

Een andere factor die mogelijk van invloed is geweest op het verloop en de resultaten van het onderzoek, waren de landelijke politieke verkiezingen die een dag voor de start van het onderzoek plaatsvonden. Uit de analyse van de inhoud van de gesprekken door de onderzoekers bleek dat een deel van de gesprekken voornamelijk ging over de resultaten van deze verkiezingen. Deze focus op de verkiezingen, in plaats van op het specifieke thema van vluchtelingen, kan de relevantie van de verzamelde data voor het doel van het onderzoek hebben beïnvloed. Door het voeren van gesprekken over de verkiezingen in plaats van over de stelling is het mogelijk dat deelnemers niet wisten wat het standpunt was van hun

DE EFFECTEN VAN HET LEZEN VAN FICTIE OP EMPATHIE

gesprekspartner. Dit kan hebben geleid tot verwarring bij het beantwoorden van vragen over empathische gevoelens ten opzichte van het standpunt van de ander.

Conclusie

Ons onderzoek vond, in tegenstelling tot onze verwachtingen gebaseerd op eerdere onderzoeken, geen verband tussen het lezen van fictie en cognitieve empathie.

Dit suggereert dat het effect van lezen op empathie mogelijk alleen in bepaalde contexten optreedt. Daarnaast is het mogelijk dat lezen meer invloed heeft op de theory of mind, een onderdeel van empathie, dan op empathie als geheel. Om te begrijpen in welke contexten lezen invloed heeft op empathie, is het noodzakelijk om meer onderzoek te doen naar dit effect in verschillende real life situaties. Onderzoek zou zich niet alleen moeten richten op het meten van de theory of mind, maar ook deelnemers actief moeten betrekken bij het toepassen van hun empathische vaardigheden.

Referenties

- Abramowitz, A. I., & Saunders, K. L. (2008). Is polarization a myth? *The Journal of Politics*, 70(2), 542-555. <http://dx.doi.org.proxy-ub.rug.nl/10.1017/S0022381608080493>
- Albada, K., Hansen, N., & Otten, S. (2021). Polarization in attitudes towards refugees and migrants in the Netherlands. *European Journal of Social Psychology*, 51(3). <http://dx.doi.org.proxy-ub.rug.nl/10.1002/ejsp.2766>
- Alvarez, G. A. (2021). Pathways to polarization: Social media's impact on mass polarization [ProQuest Information & Learning]. In *Dissertation Abstracts International: Section B: The Sciences and Engineering* (Vol. 82, Issue 11-B).
- Batson, C. D., & Ahmad, N. Y. (2009). Using empathy to improve intergroup attitudes and relations. *Social Issues and Policy Review*, 3(1), 141-177. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1111/j.1751-2409.2009.01013.x>
- Batson, C. D. (2009). These things called empathy: Eight related but distinct phenomena. In J. Decety & W. Ickes (Eds.), *The social neuroscience of empathy*. (pp. 3-15). Boston Review. <http://dx.doi.org.proxyub.rug.nl/10.7551/mitpress/9780262012973.003.0002>
- Batson, C. D. (2010). Empathy-induced altruistic motivation. In M. Mikulincer & P. R. Shaver (Eds.), *Prosocial motives, emotions, and behavior: The better angels of our nature* (pp. 15-34). Washington, DC: American Psychological Association. <http://dx.doi.org.proxy-ub.rug.nl/10.1037/12061-001>
- Bennett, A. D. (2023). Internet media & democratic erosion: Polarization, populism, & the online marketplace [ProQuest Information & Learning]. In *Dissertation Abstracts International Section A: Humanities and Social Sciences* (Vol. 84, Issue 4-A)
- Bigelow, F. J., Clark, G. M., Lum, J. A. G., & Enticott, P. G. (2021). The mediating effect of language on the development of cognitive and affective theory of mind. *Journal of Experimental Child Psychology*, 209.

DE EFFECTEN VAN HET LEZEN VAN FICTIE OP EMPATHIE

<https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1016/j.jecp.2021.105158>

Cuff, B. M. P., Brown, S. J., Taylor, L., & Howat, D. J. (2016). Empathy: A review of the concept. *Emotion Review*, 8(2), 144-153.

<http://dx.doi.org.proxy-ub.rug.nl/10.1177/1754073914558466>

Davis, M. H. (1983). Measuring individual differences in empathy: Evidence for a multidimensional approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 44(1), 113-126. <http://dx.doi.org.proxy-ub.rug.nl/10.1037/0022-3514.44.1.113>

Decety, J., & Jackson, P. L. (2004). The functional architecture of human empathy. *Behavioral and Cognitive Neuroscience Reviews*, 3, 71-100.

<http://dx.doi.org.proxy-ub.rug.nl/10.1177/1534582304267187>

Decety, J., & Ickes, W. (2009). *The social neuroscience of empathy*. J. Decety & W. Ickes (Eds.). Boston Review.

<http://dx.doi.org.proxy-ub.rug.nl/10.7551/mitpress/9780262012973.001.0001>

Decety, J. (2011). Dissecting the neural mechanisms mediating empathy. *Emotion Review*, 3(1), 92–108. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1177/1754073910374662>

Dekker, P. (2022). Gevoelige snaren: affectieve polarisatie in Nederland. In P. Dekker (Ed.), *Politieke polarisatie in Nederland* (pp. 68-88). Het Wereldvenster.

de Vos, B., van Zomeren, M., Gordijn, E. H., & Postmes, T. (2018). When does the communication of group-based anger increase outgroup empathy in intergroup conflict? The role of perceived procedural unfairness and outgroup consensus. *Group Processes & Intergroup Relations*, 21(4), 533–548.

<https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1177/1368430216674340>

DiMaggio, P., Evans, J., & Bryson, B. (1996). Have Americans social attitudes become more polarized? *American Journal of Sociology*, 102(3), 690–755.

<http://dx.doi.org.proxy-ub.rug.nl/10.1086/230995>

DE EFFECTEN VAN HET LEZEN VAN FICTIE OP EMPATHIE

- Dodell-Feder, D., & Tamir, D. I. (2018). Fiction reading has a small positive impact on social cognition: A meta-analysis. *Journal of Experimental Psychology: General*, 147(11), <http://dx.doi.org.proxy-ub.rug.nl/10.1037/xge0000395>
<http://dx.doi.org.proxy-ub.rug.nl/10.1037/xge0000395.supp>
- Ebert, S. (2020). Theory of mind, language, and reading: Developmental relations from early childhood to early adolescence. *Journal of Experimental Child Psychology*, 191. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1016/j.jecp.2019.104739>
- Eisenberg, N., & Miller, P. A. (1987). The relation of empathy to prosocial and related behaviors. *Psychological Bulletin*, 101(1), 91-119. <http://dx.doi.org.proxy-ub.rug.nl/10.1037/0033-2909.101.1.91>
- Fiske, S. T., & Taylor, S. E. (2021). *Social cognition: From brains to culture* (4th ed.). London, UK; Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Hatfield, E., Cacioppo, J. T., & Rapson, R. L. (1993). Emotional contagion. *Current Directions in Psychological Science*, 2(3), 96–99. <http://dx.doi.org.proxy-ub.rug.nl/10.1111/1467-8721.ep10770953>
- Israelashvili, J., Sauter, D., & Fischer, A. (2019). How well can we assess our ability to understand others' feelings? Beliefs about taking others' perspectives and actual understanding of others' emotions. *Frontiers in Psychology*, 10. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.3389/fpsyg.2019.02475>
- Iyengar, S., Lelkes, Y., Levendusky, M., Malhotra, N. & Westwood, S.J. (2019). The Origins and Consequences of Affective Polarization in the United States. *Annual Review of Political Science*, 22, 129-146. <https://doi.org/10.1146/annurev-polisci-051117-073034>

DE EFFECTEN VAN HET LEZEN VAN FICTIE OP EMPATHIE

Johnston, B. M., & Glasford, D. E. (2018). Intergroup contact and helping: How quality contact and empathy shape outgroup helping. *Group Processes & Intergroup Relations*, 21(8), 1185-1201.

<http://dx.doi.org.proxy-ub.rug.nl/10.1177/1368430217711770>

Jung, J., Grim, P., Singer, D. J., Bramson, A., Berger, W. J., Holman, B., & Kovaka, K. (2019). A multidisciplinary understanding of polarization. *American Psychologist*, 74(3), 301–314. <http://dx.doi.org.proxy-ub.rug.nl/10.1037/amp0000450>

Konrath, S. H., O'Brien, E. H., & Hsing, C. (2011). Changes in dispositional empathy in American college students over time: A meta-analysis. *Personality and Social Psychology Review*, 15(2), 180–198. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1177/1088868310377395>

Koudenburg, N., Gordijn, E. H., & Postmes, T. (2014). “More than words”: Social validation in close relationships. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 40, 1517–1528. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1177/0146167214549945>

Koudenburg, N., & Kashima, Y. (2022). A polarized discourse: Effects of opinion differentiation and structural differentiation on communication. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 48(7), 1068-1086.

<http://dx.doi.org.proxy-ub.rug.nl/10.1177/01461672211030816>

Koudenburg, N., Kutlaca, M., & Kuppens, T. (2023). The experience and emergence of attitudinal consensus in conversations. *European Journal of Social Psychology*. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1002/ejsp.2992>

Mar, R. A., & Oatley, K. (2008). The function of fiction is the abstraction and simulation of social experience. *Perspectives on Psychological Science*, 3(3), 173-192. <http://dx.doi.org.proxy-ub.rug.nl/10.1111/j.1745-6924.2008.00073.x>

DE EFFECTEN VAN HET LEZEN VAN FICTIE OP EMPATHIE

- Mar, R. A. (2011). The neural bases of social cognition and story comprehension. *Annual Review of Psychology*, 62, 103-134.
<http://dx.doi.org.proxy-ub.rug.nl/10.1146/annurev-psych-120709-145406>
- McCoy, J., Rahman, T., & Somer, M. (2018). Polarization and the global crisis of democracy: Common patterns, dynamics, and pernicious consequences for democratic politics. *American Behavioral Scientist*, 62(1), 16-42.
<http://dx.doi.org.proxy-ub.rug.nl/10.1177/0002764218759576>
- Miltenburg, E., Geurkink, B., Tunderman, S., Beekers, D., Ridder, J., & Hartevelde, E. (2022). Burgerperspectieven 2022| Kwartaal 2.
<https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2022/12/29/continu-onderzoek-burgerperspectieven---bericht-2-2022>
- Mitchell, C. (2022). Investigating how reading enhances empathy: A longitudinal, diary study of everyday reading habits. *Dissertation Abstracts International: Section B: The Sciences and Engineering*, 83(11-B).
- Mitchell, R. L. C., & Phillips, L. H. (2015). The overlapping relationship between emotion perception and theory of mind. *Neuropsychologia*, 70(201504), 1-10.
- Mumper, M. L., & Gerrig, R. J. (2017). Leisure reading and social cognition: A meta-analysis. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 11(1), 109-120.
<http://dx.doi.org.proxy-ub.rug.nl/10.1037/aca0000089>
- Nagel, I., & Verboord, M. (2012). Reading behaviour from adolescence to early adulthood: A panel study of the impact of family and education on reading fiction books. *Acta Sociologica*, 55(4), 351–365. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1177/0001699312456858>
- Oatley, K. (2016). Fiction: Simulation of social worlds. *Trends in Cognitive Sciences*, 20(8), 618-628. <http://dx.doi.org.proxy-ub.rug.nl/10.1016/j.tics.2016.06.002>

DE EFFECTEN VAN HET LEZEN VAN FICTIE OP EMPATHIE

- Phillips, J. (2022). Affective polarization: Over time, through the generations, and during the lifespan. *Political Behavior*, 44(3), 1483–1508. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1007/s11109-022-09784-4>
- Premack, D., & Woodruff, G. (1978). Does the chimpanzee have a theory of mind? *Behavioral and Brain Sciences*, 1(3), 515-526.
<http://dx.doi.org.proxy-ub.rug.nl/10.1017/S0140525X00076512>
- Roos, C. A., Koudenburg, N., & Postmes, T. (2020). Online social regulation: When everyday diplomatic skills for harmonious disagreement break down. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 25(6), 382–401. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1093/jcmc/zmaa011>
- Roos, C. A., Koudenburg, N., & Postmes, T. (2022). Dealing with disagreement: The depolarizing effects of everyday diplomatic skills face-to-face and online. *New Media & Society*, 24(9), 2153–2176.
<https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1177/1461444821993042>
- Segal, E. A., Gerdes, K. E., Lietz, C. A., Wagaman, M. A., & Geiger, J. M. (2017). *Assessing Empathy*. Columbia University Press.10.7312/kehr18115
- Snijders, T. A. B., & Bosker, R. (2011). Multilevel Analysis: An introduction to basic and advanced multilevel modeling. In *SAGE Publications, Inc. eBooks*.
<http://lib.ugent.be/nl/catalog/rug01:001698339>
- Stephan, W. G., & Finlay, K. A. (1999). The Role of Empathy in Improving Intergroup Relations. *Journal of Social Issues*, 55(4), 729–743. <https://doi.org/10.1111/0022-4537.00144>
- Taylor, S. (2023). Toward a utopian society: From disconnection and disorder to empathy and harmony. *Journal of Humanistic Psychology*, 63(4), 537-560.
<http://dx.doi.org.proxy-ub.rug.nl/10.1177/00221678211025341>

DE EFFECTEN VAN HET LEZEN VAN FICTIE OP EMPATHIE

- Tidwell L. C., Walther J. B. (2002). Computer-mediated communication effects on disclosure, impressions, and interpersonal evaluations: Getting to know one another a bit at a time. *Human Communication Research*, 28, 317–348.
<https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1111/j.1468-2958.2002.tb00811.x>
- Tomasello, M. (2018). How children come to understand false beliefs: A shared intentionality account. *PNAS Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 115(34), 8491–8498.
<http://dx.doi.org.proxy-ub.rug.nl/10.1073/pnas.1804761115>
- Vezzali, L., Stathi, S., Giovannini, D., Capozza, D., & Trifiletti, E. (2015). The greatest magic of Harry Potter: Reducing prejudice. *Journal of Applied Social Psychology*, 45(2), 105–121. <http://dx.doi.org.proxy-ub.rug.nl/10.1111/jasp.12279>
- Wakefield, R. L., & Wakefield, K. (2023). The antecedents and consequences of intergroup affective polarisation on social media. *Information Systems Journal*, 33(3), 640–668.
<http://dx.doi.org.proxy-ub.rug.nl/10.1111/isj.12419>
- Walther, J. B. (1996). Computer-mediated communication: Impersonal, interpersonal, and hyperpersonal interaction. *Communication Research*, 23(1), 3–43.
<https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1177/009365096023001001>
- Webster, S. W., Connors, E. C., & Sinclair, B. (2022). The social consequences of political anger. *The Journal of Politics*, 84(3), 1292–1305. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1086/718979>
- Yin, Y., & Wang, Y. (2023). Is empathy associated with more prosocial behavior? A meta-analysis. *Asian Journal of Social Psychology*, 26(1), 3-22.
<http://dx.doi.org.proxy-ub.rug.nl/10.1111/ajsp.12537>

Bijlage A**Tabel 2***Stemgedrag van Deelnemers*

Politieke Partij	<i>n</i>	%
PvdA/Groenlinks	29	19.9
PVV	23	15.8
VVD	14	9.6
NSC	13	8.9
PVDD	9	6.2
VOLT	8	5.5
D66	6	4.1
SP	6	4.1
BIJ1	3	2.1
DENK	2	1.4
FVD	2	1.4
CU	1	.7
BBB	1	.7
JA21	1	.7
Ik heb niet gestemd	22	15.1
Ik heb wel gestemd maar zeg liever niet op welke partij	6	4.1

Noot. N = 146.

Bijlage B**Instructies Deelnemers Chatplat**

We vragen je nu om in gesprek te gaan met een andere deelnemer aan het onderzoek over de stelling “*Nederland moet meer vluchtelingen opnemen dan het nu doet*”. Het gesprek vindt plaats in een online chatomgeving. We willen je vragen alleen over het onderwerp te praten, en geen persoonlijke informatie te delen in de chat (ivm privacy).

Het kan enkele minuten duren voordat we een gesprekspartner hebben gevonden. We vragen hiervoor je geduld. Zodra we een gesprekspartner gevonden hebben, start het gesprek. Het gesprek zal tien minuten duren.

Voer nu een gesprek over de stelling “*Nederland moet meer vluchtelingen opnemen dan het nu doet*”. Hoe denken jullie hierover? Waarom?
Jullie mogen het gesprek in het Nederlands voeren.

Bijlage C

Assumpties

Beide analyses voldeden aan de assumptie voor multicolineariteit, met een VIF van 1.690 voor hypothese 1 en een *VIF* van 5.807 voor het interactie effect (Hypothese 2). Voor de variabele leesgedrag blijkt uit zowel de visuele inspectie van het *QQ-plot* als de niet-significante Shapiro-Wilk test ($W = .96, p = .105$) dat de residuen normaal verdeeld zijn. De waarden volgen de verwachte lijn in het scatterplot en laten daarmee zien dat er voor deze variabele aan de normaliteitsassumptie is voldaan. De scatterplots van de residuen uitgezet tegen de voorspelde waarden toonden een constante en willekeurige spreiding van de punten zonder specifiek patroon, wat erop wijst dat er ook voldaan is aan de assumptie van zowel lineairiteit als homoscedasticiteit.